HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שהגיעו לפרקן ולא הגיעו לשנים. שיש להן שערות כאילו הגיעו לפרקן והן לא הגיעו לכלל שנים ובושות על כך: **עשירים טופלות אותן בסולת.** ומשיר את השער: **אנפיקינון.** במנחות [פס:] תנן אנפקינון לא יביא ומפרש ר' יהודה אנפקינון הוא שמן זית כו': **סטכת.** לא איתפרש ט): **ומעדן את הבשר.** אשקלייר"ל: **שיהא נקי בהן.** שידע ממה הן עושין לאותו שיהא נזהר בהן כשיביאו לו כותח ידע שיש חלב ויש שם חמץ אם פסח הוא: **מאכילתא.** שוס לפתן ללפת בו את הפת: **ליון דשמע.** שקראו שמו כותח: **פירש.** שבקי היה וידע שיש שם חלב: **מאן תנא.** דמתני' דאית ליה חמץ דגן גמור שנתערב במין אחר ואינו בעין שנימוח אי נמי חמץ נוקשה רע ואיתיה בעייה מוזהרין על אכילתו בלאו דקתני מתניתין כותח הבבלי ושכר המדי חמץ דגן גמור אלא שנתערב בדבר אחר ותכשיטי נשים בעייה הוא אבל נוקשה הוא דאיתו לאכילה וקתני באזהרה דעובר עליהן בלאו: **שיאור.** שלא נתחמץ כל צורכו. שיאור פליגי במתני' י) ר"מ קרי שיאור את שהכסיפו פניו וזהו תחלת חימוצו ורי' יהודה הוי שיאור שהתחיל ליסדק כבר סדקין דקין ככרני חגבים אחד לכאן ואחד לכאן אבל שהכסיפו פניו לרבי יהודה מלה היא ולר"מ קרני חגבים חמץ גמור הוא. והכא הכי קאמר שיאור ישרף דאסור בהנאה שיאור דר"מ הכסיפו פניו ישרף לר"מ ושיאור דרבי יהודה ישרף לרבי יהודה וסיפא דקתני ונותנו לפני כלבו אליבא דרבי יהודה קאמר ליה ואשיאור דר"מ קאי והאוכלו בארבעים אתאן לר"מ קאמר ליה כלומר לר"מ האוכלו לשיאור זה שרבי יהודה מתיר בהנאה סופג את הארבעים. אלמא שמעינן ליה לר"מ דאית ליה חדא מהני תרתי דמתני' דקאמר נוקשה בעיני' בלאו כגון שיאור דנוקשה הוא דאיתו לאוי לאכילה הואיל והחמיץ קצת ולא גמר ולהחמיץ עיסות אחרות כשאור נמי לא חזי וקאמר בלאו וכ"ש חמץ גמור ע"י תערובת דקסבר רב יהודה ע"י תערובת חמיר מנוקשה בעין והאי לאו דנוקשה נפקא ליה מכל מחמצת לא תאכלו כל רבויא הוא כדלקמן: **ועל עירובו בלאו.** מכל מחמצת דלקמן: **מ"ט לא אמר כדרב יהודה.** דמוקי מתניתין כר"מ: רב נחמן ס"ל נוקשה בעייה חמור מחמץ גמור ע"י תערובת: **סניא רווחיה דרב יהודה.** דאמר חמץ גמור בתערובת חמור: לענין כרת לא כתיב כל מחמצת אלא כל אוכל חמץ ולקמן מפרש ליה: כותח ושכר וחומץ וזיתום כולן חמץ גמור מעורב בהן כותח אוכל פת ובהנך תלתא אוכל שערי וכולהו בני אכילה ושתיה הוא ובעייה הואיל וקולן דנוקשה הוא ובעייה הואיל ולאו בני אכילה היינו לא תיהוי כדרב יהודה דאמר מודה היה ר"א בנוקשה בעייה דפטור: **ור"א עירובו בלאו מנא ליה.** פשיטא מדאפקיה בלשון מחמצת וגבי כרת נמי מחמצת כתיב: **הכוא.** מחמצת דגבי כרת לאו לעירובו אתא אלא לנתחמץ מחמצת דבר אחר: **אי הכי.** האי דגבי לאו נמי אימא לאזהורי אנתחמץ מחמצת דבר אחר אתא ואזהרה דתערובת מנא ליה: **הכא נמי.** גבי כרת הא כתיב כל אוכל מחמצת ונכרתה: **לכל עונשין.** מכאן שהנשים חייבות על כל לא תעשה שבתורה שהרי עונשן מלקות: מלות

למה מנו חכמים את אלו. תימה לרשב"ל הא איצטריך למעוטי לאשמועינן שהן בלאו ולא בכרת ותיכף ר"י דלא הוה ליה לאשמועינן אלא תרי מיניייהו [א] חד לנוקשה בעייה וחד ע"י תערובת ועוד הקשה דת"ק שמנאם לית ליה האי כללא דהא איכא תכשיטי נשים שהן מין דגן ואין עובר בפסח אלא רבי אליעזר הוא דקאמר ליה: **מאן תנא חמץ גמור ע"י תערובת ונוקשה בעייה בלאו.** משמע בשמעתין דאי לאו דאיתרבי חמץ נוקשה למלקות אפילו איסור לא היה בו ותימה לר"י דבפ"ק דחולין (דף כג:) בעי רבי זירא הרי עלי לאחמי תודה מן החמץ או מן המלה והביא שיאור מהו שיאור דמאן אי דר"מ לר"מ מדלקי עליה חמץ הוא והשתא מנא ליה דהוי חמץ לענין תודה דילמא שאני חמץ בפסח דרבייה קרא למלקות [ב] (גרידא) ואור"י דהתם נמי [ג] איכא שום קרא דמרבינן מיניה חמץ נוקשה והא דתניא בפרק כל המנחות באות מלה (מנחות דף נג:) אין מחמיצין בתפוחים דהוי חמץ נוקשה [ד] דמשמע התם היינו לכתחילה אבל בדיעבד כשר: **ואילו** נוקשה בעייה לא קתני. ואי"ת ונימא דמשום הכי לא תשיב ליה משום דכ"ש הוא כדאמר רב נחמן וי"ל דאי כ"ש הוא הוה ליה למיתני לאשמועינן דלית ביה כרת: **ונותנו לפני כלבו הדר"מ לרבי יהודה.** מדאורייתא אפי' באכילה שרי כדאמרינן בפ"ק דחולין (דף כג:) [ה] דאמרה מעלייתא היא אלא מדרבנן אסור: **ההוא** כל לאתויי נשים. תימה לר"י הא תרי כי כל כתיבי גבי כרת כי כל אוכל חמץ ונכרתה וכי כל אוכל מחמצת ונרבינן עירובו לכרת ואפילו לרבנן דלא דרשי כל כי כל דרשי ואור"י דפשיטא ליה לגמרא דאתא לשוס דרשא: סלקא

שהגיעו לפרקן ולא הגיעו [ו] לשנים בנות עניים טופלות אותן בסיד בנות עשירים טופלות אותן בסולת בנות מלכים בשמן המור שנא' [1] ששה חדשים בשמן המור [ז] מאי שמן המור רב הונא בר ירמיה אומר סטכת רב ירמיה בר אבא אמר שמן זית שלא הביא שליש תניא ר' יהודה אומר אנפיקנין שמן זית שלא הביא שליש ולמה סכין אותו מפני שמשיר את השיער ומעדן את הבשר: זה הכלל כל שהוא ממין דגן: תניא א"ר יהושע וכי מאחר ששנינו כל שהוא מין דגן הרי זה עובר בפסח למה מנו חכמים את אלו כדי שיהא רגיל בהן ובשמותיהן כי הא דההוא בר מערבא איקלע לבבל הוה בישרא בהדיה אמר להו קריבו לי מתכילתא שמע דקאמרי קריבו ליה כותח כיון דשמע כותח פירש: הרי אלו באזהרה: מאן תנא דחמץ דגן גמור ע"י תערובות ונוקשה בעייה בלאו אמר רב יהודה אמר רב ר"מ היא דתניא שיאור ישרף ונותנו לכלבו והאוכלו בארבעים הא גופא קשיא אמרת שיאור ישרף אלמא אסור בהנאה והדר תני ונותנו לפני כלבו אלמא מותר בהנאה הכי קאמר שיאור ישרף [ג] דר"מ לר' מאיר דר' יהודה לר' יהודה ונותנו לפני כלבו דר' מאיר לר' יהודה והאוכלו בארבעים אתאן לר' מאיר שמעינן ליה לרבי מאיר נוקשה בעייה בלאו וכל שכן חמץ דגן גמור על ידי תערובת רב נחמן אמר ר"א היא דתניא [א] על חמץ דגן גמור ענוש כרת על עירובו בלאו דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים על חמץ דגן גמור ענוש כרת על עירובו בלא כלום ושמעינן ליה לר' אליעזר דאמר חמץ דגן גמור על ידי תערובת בלאו וכל שכן נוקשה בעייה ורב נחמן מ"ט לא אמר כרב יהודה אמר לך דילמא עד כאן לא קאמר ר"מ התם אלא נוקשה בעייה אבל חמץ דגן גמור על ידי תערובת לא ורב יהודה מ"ט לא אמר כרב נחמן אמר לך עד כאן לא קאמר ר"א התם אלא חמץ דגן גמור ע"י תערובת אבל נוקשה בעייה לא אמר תניא כוותיה דרב יהודה [2] כל מחמצת לא תאכלו לרבות כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי וזיתום המצרי יכול יהא ענוש כרת ת"ל [3] כי כל אוכל חמץ ונכרתה על חמץ דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו מאן שמעת ליה דאמר על עירובו בלאו ר"א היא ואילו נוקשה בעייה לא קאמר ש"מ נוקשה לר"א לית ליה ור"א עירובו בלאו מנא ליה דכתיב כל מחמצת לא תאכלו אי הכי כרת נמי לחייב דהא כתיב [4] כי כל אוכל מחמצת ונכרתה ההוא מיבעי ליה [ד] לכדתניא [ה] (מחמצת) אין לי אלא שנתחמץ מאליו מחמת ד"א מניין ת"ל כל [ו] מחמצת ונכרתה אי הכי דלאו נמי להכי הוא דאתא אלא טעמא דר"א מכל התם נמי הכתיב כל ההוא מיבעי ליה לרבות את הנשים נשים מדרב יהודה אמר רב נפקא [ז] דאמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי ר' ישמעאל אמר קרא [5] איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם השוה הכתוב [ז] איש לאשה לכל עונשין שבתורה איצטריך סלקא

למה מנו חכמים את אלו. תימה לרשב"ל הא איצטריך למעוטי לאשמועינן שהן בלאו ולא בכרת ותיכף ר"י דלא הוה ליה לאשמועינן אלא תרי מיניייהו [א] חד לנוקשה בעייה וחד ע"י תערובת ועוד הקשה דת"ק שמנאם לית ליה האי כללא דהא איכא תכשיטי נשים שהן מין דגן ואין עובר בפסח אלא רבי אליעזר הוא דקאמר ליה: **מאן תנא חמץ גמור ע"י תערובת ונוקשה בעייה בלאו.** משמע בשמעתין דאי לאו דאיתרבי חמץ נוקשה למלקות אפילו איסור לא היה בו ותימה לר"י דבפ"ק דחולין (דף כג:) בעי רבי זירא הרי עלי לאחמי תודה מן החמץ או מן המלה והביא שיאור מהו שיאור דמאן אי דר"מ לר"מ מדלקי עליה חמץ הוא והשתא מנא ליה דהוי חמץ לענין תודה דילמא שאני חמץ בפסח דרבייה קרא למלקות [ב] (גרידא) ואור"י דהתם נמי [ג] איכא שום קרא דמרבינן מיניה חמץ נוקשה והא דתניא בפרק כל המנחות באות מלה (מנחות דף נג:) אין מחמיצין בתפוחים דהוי חמץ נוקשה [ד] דמשמע התם היינו לכתחילה אבל בדיעבד כשר: **ואילו** נוקשה בעייה לא קתני. ואי"ת ונימא דמשום הכי לא תשיב ליה משום דכ"ש הוא כדאמר רב נחמן וי"ל דאי כ"ש הוא הוה ליה למיתני לאשמועינן דלית ביה כרת: **ונותנו לפני כלבו הדר"מ לרבי יהודה.** מדאורייתא אפי' באכילה שרי כדאמרינן בפ"ק דחולין (דף כג:) [ה] דאמרה מעלייתא היא אלא מדרבנן אסור: **ההוא** כל לאתויי נשים. תימה לר"י הא תרי כי כל כתיבי גבי כרת כי כל אוכל חמץ ונכרתה וכי כל אוכל מחמצת ונרבינן עירובו לכרת ואפילו לרבנן דלא דרשי כל כי כל דרשי ואור"י דפשיטא ליה לגמרא דאתא לשוס דרשא: סלקא

בעייה ורב נחמן מ"ט לא אמר כרב יהודה אמר לך דילמא עד כאן לא קאמר ר"מ התם אלא נוקשה בעייה אבל חמץ דגן גמור על ידי תערובת לא ורב יהודה מ"ט לא אמר כרב נחמן אמר לך עד כאן לא קאמר ר"א התם אלא חמץ דגן גמור ע"י תערובת אבל נוקשה בעייה לא אמר תניא כוותיה דרב יהודה [2] כל מחמצת לא תאכלו לרבות כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי וזיתום המצרי יכול יהא ענוש כרת ת"ל [3] כי כל אוכל חמץ ונכרתה על חמץ דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו מאן שמעת ליה דאמר על עירובו בלאו ר"א היא ואילו נוקשה בעייה לא קאמר ש"מ נוקשה לר"א לית ליה ור"א עירובו בלאו מנא ליה דכתיב כל מחמצת לא תאכלו אי הכי כרת נמי לחייב דהא כתיב [4] כי כל אוכל מחמצת ונכרתה ההוא מיבעי ליה [ד] לכדתניא [ה] (מחמצת) אין לי אלא שנתחמץ מאליו מחמת ד"א מניין ת"ל כל [ו] מחמצת ונכרתה אי הכי דלאו נמי להכי הוא דאתא אלא טעמא דר"א מכל התם נמי הכתיב כל ההוא מיבעי ליה לרבות את הנשים נשים מדרב יהודה אמר רב נפקא [ז] דאמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי ר' ישמעאל אמר קרא [5] איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם השוה הכתוב [ז] איש לאשה לכל עונשין שבתורה איצטריך סלקא

כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי. יכול יהא ענוש כרת ת"ל כי כל אוכל מחמצת ונכרתה על חמץ דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו. מאן דשמעת ליה בהדיא על עירובו בלאו ר' אליעזר, ואלו הני דפשיטנא דאינון נוקשה בעייה זומא של צבעין ועמילן של טבחים וקולן וזיתום שיירינהו, ש"מ דלית ליה לר' אליעזר נוקשה בעייה בלאו ואיתוקמא דמתני' ר"מ הוא. ואפילו הכי דרשינן טעמא דר' אליעזר עירובו בלאו מנא ליה, ופשטינן מדוקיא דקרא מדהוה ליה למכתב מחמצת לא תאכלו, וכתב כל מחמצת לא תאכלו. ואפילו ע"י תערובות בלאו. ואם תאמר אי הכי אפילו כרת נמי ליחייב, דהא כתיב מחמצת דכרת ונכרתה. ודחינן ההוא מחמצת דכרת מיבעי ליה להכין, אין לי חמץ שנחתמץ מאליו, נתחמץ ע"י ד"א כגון ע"י שאור וכיוצא בו מנין, ת"ל כי כל אוכל מחמצת ונכרתה, לרבות את שנתחמץ מחמת ד"א. אי הכי אימא מחמצת דלאו נמי להכי הוא דאתא, ושנינן טעמא דר' אליעזר דדרש מכל מדכתיב כל מחמצת לא תאכלו ואפילו עירובו. אי הכי כרת נמי הכתיב ביה כל, ההוא כל לרבות הנשים שחייבות בחמץ. ודייקינן דוקיא דהני קראי, בלאו דחמץ כתיב כל מחמצת לא תאכלו, כתב כל מחמצת לרבות כל המחמיצין ואפילו ע"י תערובת לא תאכלו לאוקמיה בלאו. [נ"א: ואפילו ע"י תערובת לא תאכלו נמי] [ואמרינן] לא [ואידך] זמנין דכתב ליה לכל בני אדם שהם באוכלים שנאמר כי כל אוכל מחמצת ונכרתה, מדכתיב כי כל אוכל מחמצת ונכרתה, לרבות כל מי שאוכל ואפילו נשים. ואסיקנא דנשים חייבות באכילת מצה ואסורות באכילת חמץ בפסח.

ד א מי' פ"ש מהלכות חמץ הלכה ו סמג לאוין עט:

לעזי רש"י

אישקלייר"א. יבהיק (את העור).

מוסף תוספות

א. כותח הבבלי ועמילן של טבחים. תוס' שאנן. ב. אבל לענין תודה לא איתרבי וחמרא גמור בענין. תוס' הלא"ש. ג. דלמא. שם. ד. ומה בכך הא אמרינן דאיתרבי חמץ נוקשה לענין חמץ שבתודה ושתי הלחם. שם.

רבינו חננאל

תניא אמר ר' יהושע וכי מאחר ששנינו כל שהוא מין דגן הרי זה עובר בפסח, **למה מנו חכמים את אלו** כותח הבבלי ושכר המדי ושאר המנויין במשנה, והלא בכלן יש בהן מין דגן והרי זה עובר בפסח. אלא כדי שיהא בקי בהן ובשמותיהן, כי ההוא דאמר להו הבו לי מידי למכלא ביה רפתא. שמע דקאמרי הבו ליה כותתא הוה ליה בהדיה בשרא, כיון דשמע כותתא פירש, דידע דאית ביה נסיובית החלבא. **הרי אלו באזהרה** ואין **בהן משום כרת.** אמרינן מאן האי תנא דאית ליה חמץ דגן גמור על ידי תערובת, כגון כותח הבבלי וכיוצא בו, ונוקשא בעייה כגון עמילן של טבחים וזומן של צבעין וקולן של סופרים בלאו. אמר רב יהודה אמר רב ר"מ הוא, דתניא שיאור ישרף וכו', ואוקימנא שיאור דקרי ליה ר"מ שיאור, והוא הכספת פנים, תני ישרף, וכן שיאור דקרי ליה ר' יהודה שיאור, והוא כקרני חגבים, תני ישרף, ושיאור דר' מאיר דהוא הכספת פנים כגון נוקשא בעלמא הוא אומר ר' יהודה נותנו לפני כלבו, כלומר מותר בהנאה, ור' מאיר אומר האוכלו בארבעים. מיהא שמעינן ליה לר' מאיר דאמר נוקשה בעייה בלאו, פירוש נוקשה שאינו חמץ גמור וכל שכן חמץ על ידי תערובות. **רב** נחמן אמר, מתני' ר' אליעזר היא, דתניא על חמץ דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו, דברי ר' אליעזר. וחכמים אומרים על עירובו בולא כלום. שמעינן ליה לר' אליעזר דאמר חמץ דגן גמור על ידי תערובת בלאו, וכש"כ נוקשה בעייה. רב יהודה לא אמר כרב נחמן, אמר לך רב יהודה ר' אליעזר לא אמר אלא ע"י תערובות שהוא בלאו, אבל נוקשא בעייה לא. **תניא כרב יהודה,** כל מחמצת לא תאכלו, לרבות

מוסף רש"י

שהגיעו לפרקן ולא הגיעו לשנים. שהביאו שתי שערות ולא בלו לכלל שיש הראויות לך ומתכיישות בדבר (שבת פ:) שאינן בנות י"ג שנה ויום אחד שעדיין אינו דין שיהא להן שער (מו"ק ט:). **טופלות.** מוחשות (שבת פ:) השיער בסיד ומשירות אותן (מו"ק ט:) מורחת דמילתא נקט, שדרכן להשיר לפי שלא הגיעו לפרקן ולכך עניות טופלות בסיד (שם מכת"י). **סטכת.** שקוטין בלשו"ז (מנחות פו:). **אנפיקנין.** דתנן במנחות (פס:) אין מביאין אנפיקנין (שבת שם). **שלא הביא שליש.** שלא ביישלה שליש (מו"ק שם). ולמה **סכין אותו.** היינו שמן המור (שבת שם) אי: אכל הני קא מהדר דקאמר דטופלין כו' (מו"ק שם). **שמשיר את השיער.** לפי שהוא נוסר ויש בו כח (מנחות שם). **ומעדן את הבשר.** מלהיב (מגילה יג. ובב"ח הוסיף: ומצהיר). **לכל עונשין שבתורה.** לאו וכרת, אבל עשה לא הוי עונש שהשמן גרמא נשים פטורות, אבל לא תעשה בין שהשמן גרמא בין שלא השמן גרמא נשים חייבות (יבמות פד:).